

Ar aš esu adlerietis?

Rudolfas Dreikursas

Iš pirmo žvilgsnio šis klausimas gali pasirodyti kvailas. Visi žino, kad aš esu adlerietis, nors kai kurie ir nori prikabinti man „neo-adleriečio“ etiketę.

Sprendimas, kas yra ar nėra adlerietis kitiems gali būti ne toks paprastas. Yra daug tokių, kurie laiko save „tikraisiais“ adleriečiais, tačiau kiti adleriečiai šio jų „statuso“ nepripažįsta. Iš kitos pusės, yra daugybė tokių, kurie neigia esą adleriečiai, nors jų poelgiai ir mąstymas yra tipiškas adlerietiškas. Taigi, kas turėtų nuspręsti?

Atrodo, kad kiekvienas gali atsakyti į šį klausimą sau pats. Aš negaliu pasakyti tau, ar tu esi adlerietis, ar ne. Niekas neturi teisės vertinti kito, nors mes ir suvokiame vienas kitą priskirdami arba nepriskirdami „tikro“ adleriečio kategorijai. Daugybė kolegų adleriečių reiškia idėjas, kurios, mano galva, nėra suderinamos su pagrindinėmis adlerietiškomis koncepcijomis. Ar tai reiškia, jog kažkas nebėra adlerietis vien todėl, kad kai kurios jo idėjos skiriasi nuo kitų adleriečių idėjų?

Mano nuomone, kai kurios bazinės koncepcijos yra esminės adlerietiškoje psichologijoje: holizmas, teleo-analitinis požiūris į tikslingą elgseną (į tikslą orientuota elgsena), savęs determinavimas (savęs sąlygojimas), gyvenimo stiliaus reikšmingumas, socialinis interesas, menkavertiškumo jausmai, ankstyvieji prisiminimai ir šeimos konsteliacija. Galima daryti prielaidą, kad kiekvienas, laikantis save adleriečiu priims šiuos bazinius principus, tačiau nuomonės išsiskiria net ir tarp adleriečių. Pats Adleris akcentavo skirtingus aspektus, skirtingais savo teorijos vystymo etapais. Iš pradžių jis teigė, kad organinis menkavertiškumas yra pagrindinė psychopatologijos priežastis. Antrajame etape, galios siekimas buvo priskirtas prie pagrindinės žmogaus motyvacijos. Trečiajame etape, jis akcentavo socialinio intereso reikšmę ir socialinio gyvenimo logiką, pagrįstą žmonių lygiavertiškumu. Taigi, koncepcijų, pabrėžiančių progresą ir augimą, įvairovė ne tik neigia tą faktą, jog visi adleriečiai turi absoliučiai sutarti, bet ir sustabdo nuo to, jog kas nors turi teisę uždrausti vadintis adleriečiu tam, kuris tokiu save laiko. Be to, mes negalime priversti tų, kurie naudoja adlerietiškus principus pripažinti esančius adleriečiais. Taigi, tai, jog kažkas yra ar nėra adlerietis priklauso grynai nuo jo apsisprendimo.

Toks požiūris, rodos, kelia daug netikrumo ir painiavos. Kokia yra visų šių prieštaravimų priežastis? Atsakymas slypi suvokime, jog identifikacija su adlerietiška psichologija yra pareiškimas, kad priklausai minties judėjimui – arba kaip anksčiau buvo vadinama – minties mokyklai. Šio fakto reikšmė yra toli siekianti. Mes esame daugiau nei grupė praktikuojančių terapeutų, mes esame judėjimas ar politinė jėga mokymo, konsultavimo ir terapijos sferose. Mes gyvename didelės painiavos ir susipriešinimo tarp dviejų esminių visuomenės fazių, eroje, perėjimo iš autokratinio į demokratinius žmonių tarpusavio santykius, laikotarpiu. Adleris išvystė gyvenimo bendruomenėje koncepcijas ir metodus, pabrėžiančius lygiavertiškumą. Mūsų amžininkai turi pasirinkimą judėti ta pačia kryptimi arba prieštarauti mūsų požiūriui ir mūsų metodikoms.

Tai atsako į klausimą, kurį aš iš pradžių iškėliau. Aš esu adlierietis ir teoriškai, ir praktiškai. Tačiau yra daug tokių, kurių šis atsakymas netenkins. Skirtumas tarp manęs ir kitų adlieriečių yra reikšmingas, tačiau tai nereiškia, jog mane galima identifikuoti kaip nors kitaip negu „gerą“ ar „tikrą“ adlierietį. Kai kurie mano studentai, turėdami omeny mano vaidmenį adlierietišrame judėjime, primygtinai tvirtina, kad veiksny, skiriantis mane nuo kitų yra mano technika arba praktinis požiūris. Kai kurie siūlo jį pavadinti „dreikursiniu požiūriu“ (Lowe). Atrodo, kad mano indėlis į adlierietišką psichologiją ir į visą edukologijos bei psichologijos sritį yra specifinių metodų, pagrįstų bazinėmis Alfredo Adlerio koncepcijomis išvystymas ir intencionalių evoliucinių elementų inovaciniai principai atskleisti per adlierietiškas veiklas. Aš išplėtoju „žmogiškųjų santykių technologiją“ pagrįstą adlierietiškais principais, naudodamas demonstravimą edukacijos, psichologijos ir tarpusavio santykių mokymuose. Mes bandome bazinius principus perkelti į veiksmų lygmenį, kad juos būtų galima išmokti, suprasti ir pritaikyti.

Daugumą veiklos principų, kuriuos aš sukūriau, yra kilę iš Adlerio publikacijų. Jis atskleidė praktinio požiūrio aspektus, ypač tėvų mokymo centruose. Tačiau jie nebuvo pateikti sistemingai. Kai aš suformulavau keturis vaikų problematiškos elgsenos tikslus, aš tai padariau todėl, kad aš radau juos visus Adlerio raštuose. Adleris jų nesusistemino, taip kad juos būtų galima atskirti vieną nuo kito tam, kad mokytojas galėtų juos išskirti ir atrastų būdus kaip efektyviai susidoroti su situacija esant vienam iš šių keturių problematiško elgesio tikslų. Savo darbuose, paskaitose ir raštuose Adleris pabrėžia padaršinimo reikšmę, bet ir vėl, jis neišdėsto detalai šios technikos ir spąstų, į kuriuos galima papulti bandant padaršinti. Mano žiniomis niekur jo raštuose nėra minimos loginės ar natūralios pasekmės, bet per įvairius jo pateikiamus pavyzdžius galima suprasti šių sąvokų taikymo procedūrą. Jo pagrindinė tema buvo gyvenimo stilius, bet jo nustatymo būdai yra migloti. Mes turime paruošti praktikus, kurie labai aiškiai galėtų identifikuoti gyvenimo stilių. Turėdami ribotą patirtį, kai kurie adlieriečiai nustato paciento gyvenimo stilių remdamiesi stebėjimu, kuris nesisieja ar mažai siejasi su amens trumpalaikiais tikslais. Jie ieško tikrai ilgalaikių gyvenimo stiliaus tikslų. Greičiausiai mes galėtume surasti ir daugybę kitų sferų, kuriose išplėtėme Adlerio originalias formuluotes, kas tikrai tapo lūžiu srityje, kurioje dominavo praktikai nežinoję kas yra tas gyvenimo stilius, nekalbant jau apie jo atpažinimą ar keitimą. Mūsų judėjimas yra augančio judėjimo atspindys, kuris yra reikalingas tam, kad suvaidintų savo vaidmenį dabartinėje minties ir veiklos evoliucijoje.

Tokiu būdu aš galiu atsakyti į klausimą, kurį kėliau pradžioje. Ir vėl, aš manau, kad esu „tikras“ adlierietis, priimančias praktiškai visas Adlerio pasiūlytas sąvokas bei metodikas. Pagrindinis skirtumas išryškėjantis mano darbuose – tai adlierietiško principų taikymas tiksliai apibrėžtiems praktiniams metodams ir jų pritaikymo išplėtimas į visas žmogiškųjų santykių sritis. Mums reikia aiškiai apibrėžtos metodikos, tam, kad sukurtumėm būdus būti vieni su kitais ir demokratiškai spręsti kylančias problemas. Mums teorija yra pagrindas, kuriuo remiantis galime kurti savo metodus. Pavyzdžiui, nesuvokdami žmogaus, kaip sprendimus priimančio organizmo, mes negalėtumėm taikyti korekcinio optimizmo, kuris charakterizuoja adlieriečius; nepriimdami holizmo principų, mes negalėtumėm pateisinti savo priėjimo, t.y. „peršokimo į išvadas“ kai analizuojamas atvejis ar situacija. Už tokią praktiką mes esame rimtai kritikuojami tų, kurie nėra holistiškai orientuoti ir negali priimti elgsenos modelių (paternų) koncepcijos. Yra daugybė

analogiškų procedūrų pavyzdžių, kurių mes negalėtumėm naudoti bei vystyti nepriimdami pagrindinės adlerietiškosios krypties.

Nors Adleris išreiškė lygybės, kaip socialinio gyvenimo pagrindo, pripažinimą ir demonstravo jos pritaikymą darbe, atrodo, kad mano lygybės akcentavimas yra dalis indėlio į šiandieninį pasaulį. Plėtodami demokratinius visuomenei reikalingas žmogiškųjų santykių metodikas, mes atradome ir išmokėme konkrečių būdų, kurie gali būti panaudoti šeimose, mokyklose, visuomenėje, darbo santykiuose ir greičiausiai politikoje bei valdyme. XX amžiuje mums buvo reikalingi būdai spręsti žmonių tarpusavio santykius bei konfliktus, kurie nebūtų grindžiami praėjusiame amžiuje vyravusiu konkurencijos principu.

Gera apibrėžtų metodų poreikis yra ypač akivaizdus, kai stengiamės paruošti praktikus dirbančius žmogiškųjų santykių bei konfliktų srityje. Bendrybių, nepaisant, kokios jos būtų iš principo teisingos, nepakaks. Siekiant pokyčio, mes turime galėti pademonstruoti kaip tie pokyčiai gali būti pasiekti. Mes esame naujosios eros, apimančios visą visuomenę, pradžioje ir tikimės, kad adleriečiai, su savo kryptimi ir metodikomis, suvaidins dar efektyvesnį vaidmenį sprendžiant mūsų laikmečio problemas.

Dreikurs, R. Am I an Adlerian? *The Individual Psychologist*, 1972, 9(2), 35-37.

Vertė: Gabija Jurgelytė (IPI 8 grupė)

Redagavo: Eglė Zubienė, Erika Kern